

ก 1980

กรุงเทพมหานครกิจ

ฉบับที่ 1866

วันเสาร์ที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2536

เรื่องหน้ารู้เกี่ยวกับเส้นผม

โดย รศ.ดร.พิมลพรรณ พิทยานุกุล คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์บริการ

ความงามของเส้นผมนั้น นอกจากจะติดตัวมาจากพันธุกรรมแต่กำเนิดแล้ว เทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบันก็มีส่วนให้ส่งเสริมให้เส้นผมสวยได้เช่นกัน โดยเฉพาะยาสระผม ยาดัดผม รวมถึงครีมนวดนม ซึ่งหากสามารถเลือกใช้ให้ถูกกับลักษณะของเส้นผม ก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เส้นผมสวยงามยิ่งขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะเส้นผมของมนุษย์แต่ละคน มีความแตกต่างกันไป ตามลักษณะของบุคคล และอิทธิพลจากภาวะสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นการตัดผมของลูกค้ายแต่ละคน จำเป็นต้องวิเคราะห์ลักษณะเส้นผม ของแต่ละคนอย่างละเอียดก่อนตัดทุกครั้ง โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญ คือ ลักษณะรูปร่างของเส้นผม ที่สามารถวัดได้เส้นผ่าศูนย์กลาง และรูปหน้าตัดของเส้นผม สภาพเส้นผมด้วย

รวมทั้งความยืดหยุ่นแข็งแรงของเส้นผม แนวการงอกและตกของเส้นผม ซึ่งปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นที่ร้านเสริมสวยสามารถให้คำแนะนำ แก่ลูกค้าได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผลว่า ทำไมลูกค้าจึงควรตัดผม ใช้น้ำยาแบบใด ผลิตภัณฑ์อะไรตลอดจนเทคนิคในการตัด

ประเภทของเส้นผม

ลักษณะเส้นผมกำหนดโดยเส้นผ่าศูนย์กลาง และรูปร่างของเส้นผม ซึ่งดูจากหน้าตัดของเส้น และแกนตัดของผม ที่จะมีผลต่อการตัดผม โดยอาจจะใช้เครื่องมือที่เรียกว่า "ไมโครคาลิเบรเตอร์" ซึ่งจะเป็นอุปกรณ์บอกลักษณะเส้นผมช่วยได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้หากเป็นเส้นผมที่มีความหนากว่า 0.05 มิลลิเมตร จัดเป็นเส้นผมกลม ขณะเดียวหากบางกว่า 0.05 มิลลิเมตร ก็จะถูกจัดเป็นเส้นผมธรรมดา นอกจากนี้ในแต่ละประเภท

ยังแบ่งเป็นเส้นผมหยิกยาก หรือหยิกง่าย นอกจากนี้ยังมีเส้นผมที่จัดเข้าประเภท "รูปไข่" และประเภท "แบน"

โดยเส้นผมประเภทรูปไข่ และแบน เป็นเส้นผมที่หยิกยาก ดังนั้นการเลือกขนาดแกนตัด จึงต้องเลือกให้เหมาะสมกับประเภท และความแข็งแรงของเส้นผมด้วย

สภาพและความยืดหยุ่นของเส้นผม

สภาพเส้นผมนั้นแบ่งเป็นประเภทต่างๆ คือ ผมหยิกยาก ผมเส้นเล็ก ผมธรรมดา ผมขี้เถือ หรือเส้นผมพรุนเล็กน้อย ผมทำสี ฟอกสีผมเสีย พรุนมาก

ทั้งนี้หลักการวิเคราะห์เส้นผม นั้น จะแบ่งเส้นผมออกเป็น 3 ส่วน ส่วนโคน ส่วนกลาง และส่วนปลาย โดยส่วนโคนคือ ส่วนที่ชิดหนังศีรษะ ประมาณ 2-3 นิ้ว ซึ่งเส้นผมส่วนนี้จะคงอยู่ในสภาพดีไม่ถูกทำลายโดยสารเคมีหรือสิ่งแวดล้อม ส่วนกลางและปลายของเส้นผม อาจจะมีความแตกต่างกันมาก

สาเหตุของการเกิดรังแค

รังแค (DANDRUFF) คือ เซลล์หนังศีรษะ ที่แบ่งตัวอย่างรวดเร็วผิดปกติ มักเกิดจากภายใน และภายนอกร่างกาย เช่น รากผมขาดวิตามิน, ขาดการบำรุง, ความเครียด, กังวล, พร้อมกันนี้สาร หรือยาบางชนิดทำให้เกิดสารตกค้างบนศีรษะ

นอกจากนี้สภาพอากาศ ที่มีมลภาวะร้อน, ความชื้นสูง, ล้วนทำให้เส้นผมและหนังศีรษะ ได้รับความสกปรก และเกิดรังแคง่าย ผลต่อเนื่องที่ตามมานอกจากอาการคันศีรษะแล้ว รากผมก็จะไม่แข็งแรง เส้นผมหลุดร่วงง่ายด้วย

วิธีใช้แชมพูให้เหมาะกับสภาพเส้นผม

การใช้แชมพูจำเป็นต้องเลือกให้เหมาะสมกับ สภาพผมของแต่ละ

บุคคล ซึ่งคนที่มีกิจกรรมต่างกัน เช่น นักกีฬา มีเหงื่อออกมาก จำเป็นต้องทำความสะอาดเส้นผมทุกวัน ควรจะเลือกใช้แชมพูที่มีความเป็นด่างไม่มาก เพื่อไม่ให้ระคายเคืองต่อหนังศีรษะ ทั้งนี้แชมพูที่อ่อนหรือมีความเป็นด่างไม่มากนัก ไม่ได้หมายถึงแชมพูสำหรับเด็กแต่อย่างใด

สำหรับผู้ที่มีการทำสีผม หรือการตัดผม ผู้ใช้จะต้องเลือกแชมพู ที่มีส่วนผสมของสารบำรุงผมมากกว่าแชมพูสำหรับผมที่ไม่ผ่านสารเคมีได้แก่ แชมพูสำหรับผมดัดโดยเฉพาะ เพื่อคืนความชุ่มชื้นให้กับเส้นผม ทำให้เส้นผมมีการยืดหยุ่นได้ดี เนื่องจากผมที่ผ่านสารเคมีนั้น จะมีสภาพผมแห้งกว่า เส้นผมที่ไม่มีการตัด หรือทำสีผมนั่นเอง

ส่วนผู้ที่มีเส้นผมปกติ ไม่ได้ผ่านสารเคมี เพื่อเปลี่ยนแปลงเส้นผม สามารถเลือกแชมพูที่เหมาะสมกับสภาพผมของตนได้เลย สาเหตุที่ควรเลือกแชมพูให้เหมาะกับสภาพผมของบุคคลนั้นๆ เนื่องจาก แชมพูแต่ละประเภทถูกค้นคว้ามา เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพเส้นผมแต่ละชนิด ซึ่งหากผมมันแต่ใช้แชมพูของผู้ที่ทำสีผม ก็จะทำให้เส้นผมมีความมันเกินความจำเป็น ทำให้เส้นผมแฉะได้ง่าย

ทั้งนี้หลังจากสระผมทุกครั้ง ควรจะนวดผมด้วยครีมนวดที่เหมาะสมกับสภาพผมของผู้ใช้ด้วยเสมอ เนื่องจากเมื่อทำความสะอาดผมด้วยแชมพู ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นด่าง จะเปิดเกล็ดเส้นผม เพื่อชำระล้างสิ่งสกปรก และหากไม่ใช้ครีมนวดเพื่อปิดเกล็ดผม จะทำให้เส้นผมขาดความมันเงา เมื่อหวีผมเส้นผมจะขาด หรือพันกัน เมื่อผมขาด จะก่อให้เกิดผมเสีย หรือแตกปลายได้ ดังนั้นควรป้องกันผมเสีย ด้วยการใช้ครีมนวดหลังการสระผมทุกครั้ง

โครงสร้าง องค์ประกอบทางเคมี และความแข็งแรงของเส้นผม

เส้นผมของคนเราไม่ว่าจะเป็นคนชาติใดภาษาใดจะมีโครงสร้าง และองค์ประกอบทางเคมีของเส้นผมเหมือนกันหมด คุณภาพของเส้นผมที่ดีคือ นุ่มสลวย เป็นเงางาม มีน้ำหนัก และมีสปริง ที่สำคัญเส้นผมที่มีคุณภาพดีคือไม่แห้งกรอบ ไม่แตกปลาย และไม่ขาดตอน คุณภาพของเส้นผมที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของโครงสร้างเส้นผม และองค์ประกอบทางเคมีของเส้นผม โดยทั่วไปโครงสร้างของเส้นผมประกอบไปด้วยชั้นต่าง ๆ 3 ชั้น คือ ชั้นในสุด ชั้นกลาง และชั้นนอกสุด โครงสร้างแต่ละชั้นจะมีหน้าที่ต่อเส้นผมไม่เหมือนกัน

ชั้นนอกสุดหรือเรียกว่า "คิวติคูล" เป็นชั้นที่คนเราสามารถสัมผัสได้ และที่เห็นกันอยู่ชั้นคิวติคูลนี้ มีหน้าที่ในการปกป้องโครงสร้างภายใน มีประสิทธิภาพในการต้านความร้อน และต้านแรงเสียดสีต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมภายนอก

ชั้นกลางหรือเรียกว่า "คอร์เทกซ์" ชั้นนี้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อความยืดหยุ่นหรือความมีสปริงของเส้นผม

ชั้นในสุดหรือเรียกว่า "เมดูลล่า" ชั้นนี้เป็นสัณฐานอื่น ๆ จะมีหน้าที่ควบคุมอุณหภูมิ ความร้อนหนาวให้แก่ร่างกาย แต่ในคนเรานักวิทยาศาสตร์พบว่าชั้นเมดูลล่านี้ไม่มีหน้าที่สำคัญอย่างไร

เส้นผมของคนเราโดยทั่วไปจะมีความยืดหยุ่นหรือมีสปริงสูงและมีประสิทธิภาพต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้ดีเยี่ยมทั้งนี้เนื่องมาจากองค์ประกอบหลักทางเคมีของเส้นผมคือ "ซัลเฟอร์โปรตีน" สารเคมีชนิดนี้จะเป็นองค์ประกอบหลักในชั้นต่าง ๆ ของเส้นผม

ความแข็งแรงของเส้นผม หมายถึง ความเหนียว ความยืดหยุ่น และความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม นักวิทยาศาสตร์พบว่า ความแข็งแรงของเส้นผมนี้จะแตกต่างกันไปตามเชื้อชาติ โดยที่คนเอเชีย รวมทั้งคนไทยจะมีเส้นผมที่มีความแข็งแรงสูงที่สุด ชาวผิวดำนิโกร จะมีเส้นผมที่เปราะที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะเส้นผมที่หยิกหยอย และพันกันโดยธรรมชาติ ส่วนฝรั่งผิวขาวนั้น ความแข็งแรงของเส้นผมจะแปรเปลี่ยนไปตามขนาดของเส้นผม กล่าวคือ เส้นผมที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางใหญ่มักจะแข็งแรงกว่าเส้นผมที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กหรือบาง อย่างไรก็ตาม นักวิทยาศาสตร์พบว่า เส้นผมของคนเรา โดยเฉลี่ยแล้ว จะมีความแข็งแรงทนทานสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเส้นใยของพืช หรือเส้นใยสังเคราะห์ทั่วไป

เส้นผมที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงมักจะเงางาม และมีน้ำหนัก โดยธรรมชาติแล้วเส้นผมสามารถอุ้มน้ำ และดูดซับความชุ่มชื้นไว้ได้มาก ซึ่งช่วยให้เส้นผมมีน้ำหนัก ความเงางามของเส้นผมนั้น เนื่องจากไขมัน และน้ำมันซึ่งสร้างขึ้นจากต่อมไขมันของรากผม ทำหน้าที่หล่อลื่นและเคลือบเส้นผม นอกจากจะช่วยให้เส้นผมเงางามแล้ว น้ำมันและไขมันธรรมชาติเหล่านี้ ยังมีหน้าที่เคลือบเส้นผม เพื่อช่วยปกป้องเส้นผมไม่ให้สูญเสียความชุ่มชื้นสู่บรรยากาศอีกด้วย

ความแข็งแรงและความสวยงามของเส้นผมจะถูกทำลายไปเมื่อเส้นผมได้รับการสัมผัสจากสิ่งแวดล้อมที่รุนแรง โดยเฉพาะ ความร้อนจากดวงอาทิตย์และรังสีอัลตราไวโอเล็ต โดยที่ความร้อนทำให้โครงสร้างชั้นนอกสุดหรือชั้นคิวติคูล ถูกทำลายหรือเสื่อมประสิทธิภาพลง เป็นผลให้เส้นผมชั้นกลางสูญเสียความชุ่มชื้นไป ทำให้เส้นผมขาดสปริงแห้งกรอบและแตกปลายในที่สุด เส้นผมที่แห้งยังก่อให้เกิดประจุไฟฟ้าสถิต ทำให้เส้นผมพองฟูอีกด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยที่ทำลายชั้นคิวติคูลของเส้นผมคือ น้ำยาเคมีชนิดต่าง ๆ ที่คนเรานำมาใช้กับเส้นผม เช่น น้ำยาดัดผม น้ำยาโกรกผม น้ำยาย้อมสีผม รวมทั้ง แชมพูสระผมที่มีฤทธิ์เป็นกรดหรือด่างมากเกินไป และความร้อนที่เกิดจากการเป่าผมก็มีผลไปทำลายชั้นคิวติคูลของเส้นผม ทำให้เส้นผมแห้งแตกปลาย หรือ เส้นผมขาดตอนได้ง่าย